

Усе це робиться для досягнення приватних інтересів, а також для того, щоб ці інтереси збігалися з державним законодавством, політичними та нормативними результатами [7]. Про це також свідчать величезні податкові пільги від уряду, мільярди доларів субсидій і сотні контрактів на закупівлі з Міністерством внутрішньої безпеки, Міністерством оборони й імміграційною та митною службою. У США економічна та політична влада йдуть пліч-о-пліч, і бажання уряду поставити приватні інтереси GAFAM вище суспільного блага не лише американського населення, а й усього світу, псує поняття демократії [8].

Висновки. Система корпоративної соціальної відповідальності сучасних ТНК чітко регламентована внутрішніми документами, що визначають перелік зацікавлених сторін та стейкхолдерів, зони їх відповідальності, що значно спрощує процеси співпраці та відповідальності. Етичні норми допомагають уникнути ризиків опортуністичної поведінки персоналу, конфлікту інтересів, випадків хабарництва, корупції, шахрайства. Реорганізація системи управління (зокрема організаційної структури) є одним із напрямів реалізації корпоративної соціальної відповідальності, що сприяє чіткому визначенню сфер відповідальності в рамках планів взаємодії та корпоративних програм розвитку. Розвиток корпоративної культури базується на використанні моральних принципів етичного кодексу компаній.

Abstract. This article examines the concept of corporate social responsibility research in transnational corporations. In global practice, the concept of corporate social responsibility is synonymous with an efficient and transparent enterprise with a sustainable effect. Corporate social responsibility is considered as the ability of an organization or business to assess the impact of its actions on sustainable social development. Multinational corporations have created a positive image in society, expanded profit models and demonstrated the benefits of corporate investment in society. The task is to determine the challenges and problems of corporate social responsibility and to analyze the state of development and the future direction of development of multinational companies.

Keywords: corporate social responsibility, transnational corporations, competitiveness, business, profit.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ashrafi M., Magnan G. M., Adams M., Walker T. R. Understanding the conceptual evolutionary path and theoretical underpinnings of corporate social responsibility and corporate sustainability. *Sustainability*. 2020. № 12 (3), 760 p.
2. Renouard C., Ezvan C. Corporate social responsibility towards human development: A capabilities framework. *Business Ethics: A European Review*. 2018. № 27 (2). P. 144–155.
3. The social responsibility of transnational corporations. *UNCTAD*. New York; Geneva: UN, 1999. 75 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/poiteiitm21_en.pdf
4. Top ten cosmetics companies in the world. *Cosmetics technology*. 26.02.2021. URL: <https://www.cosmetics-technology.com/features/top-ten-cosmetics-companies-in-the-world/>
5. Getting at Gafam's «Power» in Society: A Structural Relational Framework. *Heliotrope*. 20.01.2020. URL: <https://www.heliotropejournal.net/helio/gafams-power-in-society>
6. Poulson J. Reports of a Silicon Valley / Military divide have been greatly exaggerated. *Tech inquiry*. 2020. URL: <https://techinquiry.org/SiliconValley-Military/>
7. US cities and states give big tech \$9,3 bn in subsidies in five years. *The Guardian*. 02.07.2018. URL: <https://www.theguardian.com/cities/2018/jul/02/us-cities-and-states-give-big-tech93bn-in-subsidies-in-five-years-tax-breaks>
8. Why Amazon paid no 2018 US federal income tax. *CNBC*. 04.04.2019. URL: <https://www.cnbc.com/2019/04/03/why-amazon-paid-no-federal-income-tax.html>
9. День Соціальної корпоративної відповідальності «Citizen Day». *L'Oreal Groupe*. URL: <https://www.loreal.com/uk-ua/ukraine/articles/commitment/ukraine-citizen-day/>
10. The Estee Lauder Companies Inc 2007 Annual Report. *Estee Lauder Companies Inc*. URL: https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/e/NYSE_EL_2007.pdf

УДК 339.976.2

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

С. А. Варцаба, Т. В. Орехова

Анотація. У цьому дослідженні подана інформація про сучасні виклики, що загострюють проблеми глобальної продовольчої безпеки, до яких автор відносить кліматичні зміни, деградацію земель, природні катаклізми, повені, посухи, що, зі свого боку, спричиняє падіння врожайності, зростання цін на світових ринках продовольчих товарів, зростання голоду у країнах, що розвиваються. Методологічною основою дослідження є концепція

сталого розвитку. У статті приділено увагу наслідкам військової агресії росії проти України, що вплинули на глобальну продовольчу безпеку та спроможність України виконувати свої зобов'язання з постачання продовольчої продукції в рамках програм ООН. На завершення автор робить висновок про необхідність активізації координації дій урядів щодо інвестицій у відновлення економіки на принципах екологічного та інклюзивного розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, глобальна продовольча безпека, світовий ринок продовольчої продукції.

Безперечно, вплив людини на клімат і природу призвів світ до надзвичайної планетарної ситуації. Ці два взаємодіючі процеси – зміна клімату та природні кризи – зараз визнані найбільшими глобальними загрозами для людської економіки та виживання людини. Пандемія COVID-19 додала перешкод для досягнення поставлених планів Цілей сталого розвитку на всіх напрямках. Уперше з часів прийняття ЦСР у 2015 році середньосвітовий показник індексу ЦСР за 2020 рік зменшився, порівняно з попереднім роком: зниження, зумовлене значною мірою зростанням рівня бідності та безробіття після спалаху пандемії COVID-19. Пандемія торкнулася усіх трьох вимірів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного. Молодь усе частіше висловлює невдоволення наслідками змін клімату, економікою, політикою та соціальною несправедливістю, які, на їхню думку, викликані старшими поколіннями.

За даними Міжурядового агентства з питань зміни клімату, 74 % викиду вуглекислоти в атмосферу припадає на розвинені і лише 26 % – на країни, що розвиваються. У перерахунку на душу населення цей показник у розвинених країнах у 10 разів вищий, ніж у країнах, що розвиваються. Понад 1 млрд людей не мають доступу для повноцінного забезпечення прісною водою, 2,7 млрд людей (або 40 % населення світу) страждають від нестачі води принаймні 1 місяць на рік.

За оцінками ВЕФ та ФАО, ціни на сільськогосподарську продукцію помітно зросли протягом останніх 2 років, особливо на продукти харчування. Внесок майже десятої частини світового ВВП із зайнятістю 1,2 млрд людей, що забезпечує систему харчування усе більшого населення земної кулі, занадто великий, щоб бути проігнорованим. За деякими оцінками, в найближчі 25 років деградація землі може знизити глобальну продуктивність харчових продуктів на 12 % і згодом підвищити ціни на продукти харчування на понад 30 %. Останні дослідження свідчать, що ЄС втрачає 970 млн тон ґрунту на рік, що дорівнює площі розміру Берліна в один метр глибиною, і вже втратив від 50 % до 70 % запасів вуглецю у цих ґрунтах. Ця деградація вже почала впливати на продуктивність ЄС, дохід фермерів і стійкість до кліматичних потрясінь, чисельність видів і цілісність середовища існування. Оцінено, що деградація ґрунту буде коштувати ЄС 97 млрд євро на рік, а це більше, ніж чверть загальної сільськогосподарської продукції ЄС, і набагато більше, ніж рахунок за субсидію на сільське господарство через CAP (спільна аграрна політика ЄС). Деякі оцінки передбачають, що до 2050 року пов'язане зі зміною клімату підвищення температури може знизити врожайність на 20 %.

Глобальний індекс, опублікований Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН, показав, що ціни на продукти харчування в січні піднялися до найвищого рівня з 2011 року, коли різко зросли витрати, спричинені політичними повстаннями в Єгипті та Лівії.

Індекс продовольчих цін ФАО (FFPI) у березні 2022 року становив у середньому 159,3 пунктів, що на 17,9 пункту (12,6 відсотка) більше, ніж у лютому, зробивши гігантський стрибок до нового найвищого рівня з моменту його заснування в 1990 році.

Індекс цін на зернові ФАО у березні становив у середньому 170,1 пункту, що на 24,9 пункту (17,1 відсотка) більше, ніж у лютому, що є найвищим рівнем за всю історію з 1990 року. Підвищення цього місяця відображало зростання світових цін на пшеницю та грубе зерно, здебільшого викликане конфліктом, пов'язаним із перебоями в експорті з України і меншою мірою з російської федерації. Очікувана втрата експорту з Чорноморського регіону посилила і без того обмежену глобальну доступність пшениці.

Індекс цін на рослинну олію ФАО у березні становив у середньому 248,6 пункту, що на 46,9 пункту (23,2 відсотка) більше, ніж у лютому, і досяг нового рекордного рівня. Різке зростання індексу було спричинено подорожчанням соняшникової, пальмової, соєвої та ріпакової олій. Міжнародні котирування соняшникової олії суттєво зросли в березні через скорочення експортних поставок на тлі конфлікту в Чорноморському регіоні.

Індекс цін на молочну продукцію ФАО у березні становив у середньому 145,2 пункту, що на 3,7 пункту (2,6 відсотка) більше, ніж у лютому, що стало сьомим поспіль місячним

зростанням і підняло індекс на 27,7 пункту (23,6 відсотка) вище за його значення у минулому році.

Індекс цін на м'ясо ФАО у березні становив у середньому 120,0 пунктів, що на 5,5 пункту (4,8 відсотка) більше, ніж у лютому, також досягнувши найвищого рівня за всю історію.

Міжнародні експерти вважають, що підвищення цін на продукти харчування буде напружувати доходи в бідніших країнах, особливо в деяких частинах Латинської Америки та Африки, де деякі люди витрачають на їжу до 50–60 % свого доходу. Джозеф Сігл, директор із досліджень Африканського центру стратегічних досліджень Університету національної оборони, підрахував, що 106 млн людей на континенті стикаються з проблемою продовольчої безпеки, що вдвічі більше, ніж у 2018 році. На думку виконавчого директора Всесвітньої продовольчої програми, агенції ООН, «немає навіть близького прецеденту ризику голоду з часів Другої світової війни». Китай, який зіткнувся з найгіршим урожаєм пшениці за десятиліття після сильної повені, планує закупити набагато більше світових запасів, що зменшуються. А Індія, яка зазвичай експортує невелику кількість пшениці, вже втричі збільшила зовнішній попит, порівняно з минулим роком.

Для тих, хто живе на межі продовольчої безпеки, останнє зростання цін може підштовхнути багатьох за межі. «Ми будемо брати їжу у голодних, щоб дати голодуючим», – зазначають експерти ООН. Вірменія, Монголія, Казахстан та Еритрея імпортували практично всю свою пшеницю з росії та України і повинні знайти нові джерела. Але вони конкурують із набагато більшими покупцями, зокрема Туреччиною, Єгиптом, Бангладешем та Іраном, які отримали понад 60 % своєї пшениці із двох ворогуючих країн.

Україна та росія за останні п'ять років у сумі забезпечували майже 30 % світового експорту пшениці, 17 % кукурудзи, 32 % ячменю – важливого джерела кормів для тварин, і 75 % соняшникової олії – важливої кулінарної продукції. Росія значною мірою не змогла експортувати продовольство через санкції. Україна була фізично відрізана від ринків. Росія заблокувала Чорне море для експорту, а Україні не вистачає вагонів для транспортування продовольства по суші. За оцінками ООН, до 30 % українських сільськогосподарських угідь можуть стати зоною бойових дій. А з мільйонами українців, які тікають із країни або приєднуються до лінії фронту, набагато менше робітників зможуть працювати на полях.

Україна входить до ТОП-5 світових експортерів продовольства, за окремими позиціями – у ТОП-3. Ми забезпечуємо більше 400 млн людей у світі продовольством, не враховуючи населення України. Заблокувавши українську портову інфраструктуру, росія одночасно заблокувала і власний експорт мінеральних добрив, що неодмінно призведе до зниження врожайності у тих країнах, які закуповують ці добрива. Зараз Україна розробляє можливості налагодити експорт збіжжя залізничними шляхами через західний кордон. Із західними країнами-сусідами опрацьовується «обнулення» квот, обмежень, щоб постачати зерно через Молдову та Румунію, відправляти зерно через порти сусідньої країни у Чорному морі, що не знаходяться в зоні окупації. Проте вже 20–25 % продуктивності втрачено. Частково її можна компенсувати, якщо найближчим часом буде досягнуто миру і Україна зможе логістично забезпечити аграріїв паливом та міндобривами.

Сценарії розвитку соціально-економічних систем в умовах глобальних викликів, зроблені Світовим банком після пандемії, передбачали 3 варіанти:

Обмеження тривалого глобального поширення COVID-19, описані у базовому прогнозі, передбачають глобальне відновлення на вищому рівні, ніж у будь-який період після глобальних рецесій за останні 80 років. За прогнозами Світового банку, глобальна економіка зростатиме у 2021 році на 5,6 % – це найвищий темп після будь-якої рецесії за 80 років.

Негативний сценарій Світового банку передбачав, що глобальне відновлення може зупинитися, коли державна політика підтримки буде припинена, відкладений попит буде вичерпано, подібно до тієї ситуації, що спостерігалася після глобальної рецесії 2009 році [81]. Тривала пандемія з новими штамами може обмежити можливість подальшого покращення приватного споживання та інвестицій. Загалом негативний сценарій передбачає, що глобальне зростання різко сповільниться. Це означає, що відновлення після пандемії COVID-19 перейде у рецесію.

Водночас, згідно з *оптимістичним сценарієм*, передбачалося, що глобальне відновлення може виявитися більш сталим, ніж очікувалося, наприклад, за рахунок політики підтримки світового зростання у 2021 році разом із розширенням справедливого доступу до глобальної вакцинації, що могло б каталізувати період швидкого зростання, в якому приватний сектор стане потужним двигуном, починаючи з 2022 року. Зокрема цей сценарій передбачає, що прийняття технологій прискориться разом зі зростанням інвестицій та залученості робочої сили, що спричинятиме зміцнення потенційного випуску продукції. У 2021 році спостерігалися ознаки можливого пост-пандемічного відновлення. Проте початок повномасштабного вторгнення росії в Україну поставив хрест на оптимістичному та базовому сценаріях відновлення світової економіки після пандемічної кризи.

У 2021 році ЄС запустив свою *стратегію «Farm to Fork»* у межах Європейської зеленої угоди на підтримку розвитку сталих систем харчування, щоб допомогти пом'якшити кліматичні зміни та адаптуватися до їх впливу, зупинити втрату біорізноманіття, виробляти достатню, безпечну, поживну продукцію, стійку їжу та давати більш справедливу економічну віддачу для фермерів. Ця стратегія доповнюється неухильними зобов'язаннями, щоб кожна держава-член досягла кліматичної нейтральності у секторі землекористування до 2035 року (тобто всі викиди від використання землі компенсуються щонайменше еквівалентними вилученнями у цьому секторі). Хоча кліматично розумні практики були визнані ключем до досягнення системи сталого харчування системи, вони ще мають бути прийняті у світовому масштабі. Враховуючи складність систем харчування та сільського господарства, розробка механізмів їх забезпечення буде вимагати системного підходу. Цей системний підхід також важливий для збалансування показників виробництва і споживання їжі: продуктивність, обсяги споживання, здоров'я, інклюзивні засоби підтримки функціонування фермерів і екологічна стійкість. Працюючи разом, зацікавлені сторони можуть створювати та масштабувати економічно ефективні інновації. Природно, що необхідна активізація координації дій урядів щодо інвестицій у відновлення економіки на принципах екологічного та інклюзивного розвитку.

Abstract. This study provides information on modern challenges that exacerbate the problems of global food security, to which the author includes climate change, land degradation, natural disasters, floods, droughts, which, in turn, causes a drop in yields, an increase in prices on world food markets goods, increasing hunger in developing countries. The methodological basis of the research is the concept of sustainable development. The article focuses on the consequences of Russia's military aggression against Ukraine, which affected global food security and Ukraine's ability to fulfill its obligations to supply food products within the framework of UN programs. In conclusion, the author concludes that it is necessary to intensify the coordination of government actions regarding investments in economic recovery based on the principles of ecological and inclusive development.

Keywords: sustainable development, global food security, world market of food products.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. United Nations Division for Sustainable Development (UNSD). 15.11.2015. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/>
2. 70 years, 70 documents. United Nations (UN). 21.09.2015. URL: <http://research.un.org/en/UN70/about>
3. FAO. Global perspectives studies. 2016. URL: www.fao.org/global-perspectivesstudies
4. FAO. Tackling climate change through livestock. A global assessment of emissions and mitigation opportunities. Rome. 2013. 139 p.
5. FAO. The State of Food and Agriculture 2016. Climate change, agriculture and food security. Rome. 2016. 196 p.
6. FAO & Food Climate Research Network. *Plates, pyramids, planet. Developments in national healthy and sustainable dietary guidelines: A state of play assessment*. Rome, FAO and the Environmental Change Institute & The Oxford Martin Programme on the Future of Food, The University of Oxford. 2016. 80 p.